

Sunne
kommun

Styrdokument

Livsmedelsförsörjnings- strategi 2025–2030

SUNNE | VÄRMLAND

Dokumenttyp	Strategi
Diarienummer	KS/2023:91
Beslutad av	Kommunfullmäktige 2025-04-14 § 44
Reviderad av	
Dokumentansvarig	Samhällsbyggnadschefen

Innehåll

1. Inledning	5
2. Vision 2030	5
3. Syfte och mål	5
4. Hållbarhetsbegreppet	5
5. Sunnes prioriterade fokusområden	6
5.1 Öka självförsörjningsförmågan	6
5.2 Öka livsmedelsproducenternas förmåga till konkurrenskraft och tillväxt	6
5.3 Främja social, ekonomisk samt miljömässig hållbar livsmedelsproduktion	7
6. Analys - nuläge	7
6.1 Befolkningsutveckling	7
6.2 Markttillgång	8
6.3 Företag och anställda inom livsmedelskedjan	9
7. Kommunala styrdokument	9
7.1 Översiktsplanen	9
7.2 Kommunstrategin	10
7.3 Miljöstrategi	10
7.4 Vattentjänstplan och VA-plan	10
7.5 Verksamhetsplaner	10
8. Globala perspektiv, europeiska, nationella och regionala riktlinjer	10
8.1 Agenda 2030 och de globala målen	10
8.2 EU:s livsmedelsstrategi	11
8.3 Nordiska näringsrekommendationer, NNR 2023 och nationella kostråd	11
8.4 Nationell livsmedelsstrategi	12
8.5 Regional livsmedelsstrategi	12
9. Kommunens lagstadgade ansvar för livsmedelsförsörjningen	12
9.1 I normalläge:	12
9.2 Vid extraordinära händelser i fredstid med störda samhällsfunktioner (Lagen om extraordinära händelser):	13
9.3 Höjd beredskap (beslutas av regeringen vid krig eller krigsfara):	13
9.4 Krisledningsnämnd	13
10. Roller, ansvar och genomförande	13
10.1 Kommunfullmäktige	13

10.2 Kommunstyrelsen och nämnder.....	13
10.3 Förvaltningen.....	13

1. Inledning

Sunne kommunfullmäktige beslutade 28 november 2022 att ta fram en lokal försörjningsstrategi för livsmedel. Sunne kommun har därför tagit fram en strategi med vision, övergripande målsättning och särskilt utpekade fokusområden.

2. Vision 2030

”En stark och levande livsmedelskedja som utvecklas i samspel med natur, kultur, omvärld och möjliggör livsmedelsförsörjningen för Sunne kommun.”

I vår framtidsvision för 2030 står samarbetet i centrum för att främja konkurrenskraften liksom graden av försörjningsförmågan av mat och dryck inom kommunen.

Vi ser framför oss en kommun där den lokala livsmedelsproduktionen inte bara har ökat markant utan också har diversifierats och utvecklats, vilket återspeglas i en högre andel hållbart producerad mat inom offentlig sektor liksom på matbordet hemma hos sunnebon.

Hållbart producerad mat och dryck har nu också en tydlig roll i Sunne, vilket bidrar till ett innovativt förhållningssätt inom näringslivet och vilket i sin tur resulterat i ökad konkurrens- och attraktionskraft för kommunen.

Livsmedelsförsörjningen är uppbyggd kring begreppet resiliens (motståndskraft), vilket gör det möjligt att navigera i förändringar, kriser och samtidigt fortsätta att utvecklas.

3. Syfte och mål

Syftet med livsmedelsförsörjningsstrategin är att lyfta livsmedelsförsörjningen som en grundläggande samhällsprioritering. Strategin ska fungera som vägledning i kommunal samhällsplanering och verksamhetsstyrning. Mål är att underlätta samarbete, dialog och samsyn med olika aktörer både offentliga, privata och ideella för att säkerställa en robust livsmedelskedja.

4. Hållbarhetsbegreppet

Livsmedelsförsörjningsstrategin berör hållbarhetsbegreppet. Nedan är hållbarhetsbegreppet definierat utifrån ett ”Sunne-perspektiv”.

- Ekonomisk hållbarhet i Sunne kommun handlar om att skapa goda förutsättningar att kunna driva företag och att producera råvaror för att trygga livsmedelsförsörjningen. Kommunen ska ha en tillåtande myndighetsutövning för att stötta lokala företag och uppmuntra dem att delta i kommunala upphandlingar.
- Social hållbarhet i Sunne kommun tar utgångspunkt i ett av kommunstrategins prioriterade områden en levande landsbygdskommun men även en stark

samhällsgemenskap. Viktiga aspekter är attraktivitet, jämställdhet och näringens status i samhället. Kommunen ser brukande av jorden som mycket värdefullt ur flera aspekter, förutom produktionen av livsmedel även andra värden som öppna landskap och möjligheten till egenförsörjning. Lantbruket är en samhällsviktig verksamhet som behöver stödjas på lämpligt sätt för att kunna fortsätta producera mat i alla tider.

- Miljömässig hållbarhet i Sunne kommun innebär att vi använder naturens resurser på ett ansvarsfullt sätt, minimerar miljöföroreningar, stärker biologisk mångfald och genomför klimatanpassningar i en grön omställning. Produkter i kommunens verksamhet ska anpassas efter säsong och vara inhemska i största mån. I Sunne kommun är mycket av jordbruksmarken inte lämplig att använda till annan odling än gräs utifrån markens förutsättningar som exempelvis jordtyp. Genom att bruka jorden utifrån dess förutsättningar, både sett till vad den kan producera och utifrån miljöaspekten, kan en optimal miljömässig hållbarhet uppnås.

5. Sunnes prioriterade fokusområden

I Sunne kommun handlar vår livsmedelsstrategis vision inte bara om mat; det handlar om att utveckla ett helhetssystem där näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle samarbetar för att skapa ett hållbart, välmående och upplyst samhälle. Genom ett gemensamt engagemang och fokus på lokala styrkor strävar kommunen efter att göra Sunne till ett gott exempel. Sunne kommun har valt att fokusera på tre fokusområden.

5.1 Öka självförsörjningsförmågan

Kommuner beslutar om användning av mark och vatten samt planerar för verksamhetsmark, bostäder och service som befolkning och näringsliv behöver.

Att bevara odlingsbar mark har hög prioritet men kommunens bedömning i översiktsplanen är att tätortsutveckling i stort är att betrakta som väsentligt samhällsintresse och utifrån förutsättningar inte kan genomföras utan att viss jordbruksmark tas i anspråk.

Vid kris och samhällsstörningar bör upparbetade nätverk finnas på plats mellan offentliga och privata aktörer med olika funktioner i livsmedelskedjan.

5.2 Öka livsmedelsproducenternas förmåga till konkurrenskraft och tillväxt

Tillgång till livsmedel upprätthålls av en mångfald olika privata företag i hela livsmedelskedjan. Det är viktigt att kommunen skapar goda förutsättningar genom serviceinriktad myndighetsutövning och andra aktiviteter för företagande i fredstid för att säkra tillgången även under kristid. Kommunen ska sträva efter en tillåtande myndighetsutövning inom den ram som lagen tillåter. Offentlig måltidsverksamhet har också ett stort ansvar i att upphandla och servera livsmedel som produceras på ett hållbart sätt.

5.3 Främja social, ekonomisk samt miljömässig hållbar livsmedelsproduktion

En hållbar livsmedelskedja i Sunne tillfredsställer dagens behov av mat och dryck utan att även äventyra kommande generationers möjligheter för en trygg livsmedelsförsörjning.

Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget (resilient).

Det är viktigt hur kommunen planerar och upphandlar inköp av livsmedel. På detta sätt kan kommunen vara med och bidra till en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar livsmedelsproduktion. Det kan till exempel handla om att handla säsongsbaserat eller att anpassa inköpen till det som produceras i närområdet.

6. Analys – nuläge

Stora förändringar i vår omvärld såsom befolkningstillväxt, klimatförändringar, pandemier, och politisk orolighet har gjort oss uppmärksamma på att en snabb utveckling inom livsmedelssystemet är av största vikt då denna utveckling utgör hårt tryck på jordens matresurser. Sunne, liksom övriga Sveriges kommuner, är idag starkt beroende av import av livsmedel. De storskaliga och långväga systemen är idag välfungerande och effektiva strukturer men är sårbara utifrån omvärldsläget. De regionala och lokala strukturerna har stor potential för utveckling. Sunne med sitt läge i Värmland och med mycket åkermark i förhållande till andra kommuner kan bidra till den regionala försörjningsförmågan på ett bra sätt. Samverkan inom länet är viktigt för att upprätthålla och utveckla en trygg livsmedelsförsörjning. Värmlands län har 3,0 % av landets befolkning¹ och 4 % av landets åkermark². För att prioritera, utveckla, mäta och följa upp insatser krävs en gemensam bild av nuläget och de förutsättningar som finns på platsen.

6.1 Befolkningsutveckling

Folkmängden i kommunen har varit relativt stabil under 2000-talet. Fyra av de fem senaste åren har Sunne haft en mindre ökning. Enligt den senaste statistiska prognosen väntas folkmängden i princip vara oförändrad fram till 2033.

	2000	2010	2020	2023	2033
Folkmängd	13 619	13 255	13 335	13 366	13 354

¹ SCB 2022-12-31

² <https://jordbruketisiffror.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/09/vc3a4rmland-lc3a4n.jpg>

Statistiskt sett väntas invånarantalet i kommunen bli i princip oförändrat de kommande tio åren. Det planeras för utveckling och det finns en god planberedskap för nya bostäder i attraktiva lägen samt mark tillgänglig för nya verksamheter. Detta för att möjliggöra ökad inflyttning och tillväxt.

Faktorer som talar för en befolkningsökning utöver den statistiskt förväntade är att näringslivet i kommunen är brett och varierat med en förmåga att motstå försämringar i marknads- och konjunkturlägen. Enligt den senaste Simplernanalysen (2017-2022) har näringslivet i kommunen en stark tillväxt och en god lönsamhet utöver genomsnittet i riket.

I Södra Viken pågår planering för Climate Arena, en världsunik inomhusanläggning för testning av fordon. Anläggningen i sig kommer att generera nya arbetstillfällen både under bygg- och drifttid, bidra till utveckling av befintligt näringsliv samt möjliggöra nya etableringar.

Kommunens positiva flyttnetto över tid och de senaste årens starka inflyttning från Centraleuropa talar också för en positiv befolkningsutveckling.

6.2 Marktillgång

I Värmland finns 112 000 hektar jordbruksmark (åkermark och betesmark) 11 419 hektar av den finns i Sunne kommun. Karlstad, Kristinehamn och Säffle är tillsammans med Sunne de kommunerna i länet med mest jordbruksmark.

Areal ha	Sunne 2010	Sunne 2022	Värmland 2010	Värmland 2022
Total landareal	128 798	128 798	1 752 800	1 752 800
Varav åkermark	10 974	10 393	108 030	104 355
Varav betesmark	850	1 028	6 779	7 771

Ett stort ansvar ligger på kommunerna som i praktiken har hand om planering och beslut över hur mark och vatten ska användas, vilket i sin tur starkt påverkar möjligheterna till livsmedelsproduktion, upprätthållande av ekosystemtjänster och motverkande av klimatförändringar. Att bevara odlingsbar mark är inte en utpekad prioritet i översiktsplanen. Från politiskt håll finns en önskan om att översiktsplanen ska vara möjliggörande för utveckling i kommunen. Kommunen är dock lagstadgade att bevara jordbruksmark och är

relativt restriktiv i hur jordbruksmark får tas i anspråk så länge det inte gäller att tillgodose väsentliga samhällsintressen.

I landsbygdsutvecklingen är kommunen möjliggörande genom att i viss mån kunna tillåta byggnation av bostäder och verksamheter på jordbruksmark, där annan mark inte kan ses som lämplig för ändamålet. Syftet är att möjliggöra en levande landsbygd.

Centralorten och några av de mindre tätorterna är omgivna av jordbruksmark. Kommunens bedömning är att tätortsutveckling i stort är att betrakta som väsentligt samhällsintresse och utifrån förutsättningar inte kan genomföras utan att viss jordbruksmark tas i anspråk.

Sett till dagens livsmedelskonsumtionsmönster i Sverige behövs mellan 0,5 – 1 hektar åkermark/person för försörjning av livsmedel. I Sunne ligger denna siffra på 0,78 hektar åkermark/person. Det vill säga, sett till endast antal hektar åkermark skulle Sunne kunna bli självförsörjande på baslivsmedel från åkermark.

6.3 Företag och anställda inom livsmedelskedjan

Livsmedelskedjan består av primärproduktion, förädling, handel och restaurang. Totalt består primärproduktionen i Sunne av 435 aktiva bolag (med huvudkontor i Värmland). Sett till andelen invånare av Värmlands befolkning har Sunne relativt många företag inom hela livsmedelkedjan (inräknat även handel och restaurang).

Genomsnittsåldern är 58 år, vilket är något lägre än hur det ser ut i resten av Värmland och stora delar av landet. Det har skett en bra generationsväxling på de större jordbruksföretagen i kommunen vilket bådär gott för det framtida drivandet av jordbruksföretag i Sunne kommun. (Källa lantbruksregistret 2022)

Sunne har en hög andel blandat jordbruk, men också en relativt hög andel köttproducenter nötkött samt får/getuppfödare.

Det finns en sårbarhet i den livsmedelsproduktion som bedrivs i Sunne kommun. Det bedrivs en bra primärproduktion i kommunen av grundråvaror, men möjlighet till livsmedelsförädling inom kommungränsen och i direkt närhet till kommunen är begränsad.

7. Kommunala styrdokument

Livsmedelsförsörjningsstrategin är ett övergripande styrdokument som berör flertalet styrelser och nämnder. Därmed finns också kopplingar till ett flertal av kommunens andra styrdokument.

7.1 Översiktsplanen

Kopplingen till översiktsplanen är tydlig. Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela

kommunen. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

7.2 Kommunstrategin

Kommunstrategin är vår gemensamma färdriktning för platsen Sunne, där kommun, näringsliv och invånare jobbar tillsammans.

Kommunstrategins tre prioriterade områden är:

- Stark samhällsgemenskap
- Pålitlig välfärd
- Levande landsbygdskommun

Kopplingen till kommunstrategin är tydlig då de tre prioriterade områdena kan relateras till livsmedelsproduktion och i förlängningen till god livsmedelsförsörjning.

7.3 Miljöstrategi

Sunne kommuns miljöstrategi är ett verktyg och stöd i politiska beslut, för kommunens verksamheter och kommunala bolag, så att alla kan ta sitt ansvar för att nå globala, nationella och lokala miljömål. Syftet med miljöstrategin är att den på ett strukturerat sätt ska leda Sunne kommuns miljömålsarbete framåt.

7.4 Vattentjänstplan och VA-plan

Sunne kommun har en Vattentjänstplan och en VA-plan vars huvudsyfte är att redogöra för hur dricksvatten ska kunna levereras till anslutna kunder. Kopplingen till styrdokumentet inom VA-området är tydlig då dricksvatten är ett livsmedel.

7.5 Verksamhetsplaner

Kopplingen till verksamhetsplanerna är tydlig då det är i verksamhetsplanerna det konkretiseras hur kommunen ska arbeta mot och förverkliga de målsättningar som finns i denna strategi.

8. Globala perspektiv, europeiska, nationella och regionala riktlinjer

8.1 Agenda 2030 och de globala målen

Agenda 2030, som antogs av FN:s medlemsländer år 2015, är en global handlingsplan och en gemensam vision för att uppnå hållbar utveckling fram till år 2030. FN:s 17 globala hållbarhetsmål samt de tre hållbarhetsdimensionerna, ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet, kan alla relateras till livsmedelsfrågorna.

8.2 EU:s livsmedelsstrategi

I december 2019 presenterades EU:s Green Deal eller Gröna Given, som är en ny tillväxtstrategi som syftar till att göra klimat- och miljöutmaningarna till möjligheter och EU klimatneutralt senast 2050. Inom den Gröna Given finns en livsmedelsstrategi, Från jord till bord-strategin. Från jord till bord-strategin syftar till att gynna de jordbrukare, fiskare och andra aktörer i livsmedelskedjan som redan har ställt om till hållbara metoder, göra omställningen möjlig för de andra och skapa ytterligare möjligheter för deras företag. Men den nämner också att omställningen inte kan ske utan att människor ändrar sina kostvanor.

8.3 Nordiska näringsrekommendationer, NNR 2023 och nationella kostråd

Under 2024 togs nya nordiska näringsrekommendationer (NNR) fram vilka ska ligga till grund för de svenska kostråden. Nytt för de nordiska näringsrekommendationerna är att de nu inte enbart bygger på vad som är bra för hälsan när det gäller energi och näringsinnehåll utan nu har även ett miljömässigt perspektiv vägt in dessa.

Även om de nordiska näringsrekommendationerna föreslår en ökning av vegetabilisk kost/minskning av rött kött har Regeringen givit Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram svenska kostråd där de förutom när det gäller energi och näringsinnehåll även ta hänsyn till om rött kött kan påverka den svenska folkhälsan, livsmedelsproduktionen, klimatet, den biologiska mångfalden och livsmedelsberedskapen.

Livsmedelsverket ska föreslå nya kostråd senast 30 april 2025.

8.4 Nationell livsmedelsstrategi

Den nationella livsmedelsstrategin med sikte mot år 2030 är den första svenska livsmedelsstrategin som omfattar hela livsmedelskedjan. Den nationella livsmedelsstrategin ska bidra till att potentialen för hela livsmedelskedjan nyttjas fullt ut. Det innebär en ökad och hållbar produktion av mat som kan leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och ge konsumenter, oavsett bakgrund, bättre förutsättningar att göra medvetna val. Det övergripande målet för den nationella livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja, där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

8.5 Regional livsmedelsstrategi

Länsstyrelsen har uppdraget att följa upp den nationella livsmedelsstrategin för Värmlands del. Men det finns ingen regional livsmedelsstrategi i den bemärkelse som i många andra län. Ett arbete med en regional livsmedelsförsörjningsstrategi kommer att påbörjas när regeringen presenterar den nationella livsmedelsstrategin 2.0.

Livsmedelsnäringen (Nifa, LRF och Hushållningssällskapet) har tagit fram en egen regional strategi. Den kopplar dock endast i begränsad utsträckning till den nationella strategin.

Livsmedel i hållbara samspel är ett av sju områden i Värmlandsstrategin för smart specialisering. Smart specialisering handlar om att skapa konkurrenskraft inom ett antal utpekade områden och att samtidigt bidra till att möta samhällsutmaningar både i Värmland och internationellt.

9. Kommunens lagstadgade ansvar för livsmedelsförsörjningen

9.1 I normalläge:

- Användning av mark och vatten (Plan- o bygglagen, PBL, och Miljöbalken, MB)
- VA-försörjning (Vattentjänstlagen, samt PBL och MB)
- Offentliga måltider till förskola och skola (Skollagen) samt omsorgsverksamhet enligt Socialtjänstlagen och Lagen om särskilt stöd till vissa funktionshindrade, LSS.
- Upphandling av livsmedel och måltidstjänster enligt Lagen om offentlig upphandling, LOU.
- Livsmedelskontroll av restauranger, kaféer och butiker, storhushåll, förädlingsanläggningar samt grossister och transportörer av livsmedel (Livsmedelslagen och Livsmedelsförordningen). Förädling av animalier kontrolleras dock av Livsmedelsverket och primärproduktionen av Länsstyrelserna.

9.2 Vid extraordinära händelser i fredstid med störda samhällsfunktioner (Lagen om extraordinära händelser):

- Samordningsansvar inom kommunens geografiska område, internt mellan offentliga aktörer samt mellan privata och offentliga aktörer.
- Information till allmänheten.
- Upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

9.3 Höjd beredskap (beslutas av regeringen vid krig eller krigsfara):

- Värna civilbefolkning.
- Upprätthålla en nödvändig försörjning.
- Säkerställa samhällsviktig verksamhet.
- Understödja Försvarsmakten, exempelvis med måltider.

9.4 Krisledningsnämnd

En krisledningsnämnd i kommunen kan aktiveras vid extraordinära händelser och kan då ta över andra nämnders ansvar.

10. Roller, ansvar och genomförande

10.1 Kommunfullmäktige

Livsmedelsförsörjningsstrategin är kommunövergripande och antas av kommunfullmäktige.

10.2 Kommunstyrelsen och nämnder

Kommunstyrelsen har övergripande ansvar för genomförande och årlig uppföljning av livsmedelsförsörjningsstrategin.

10.3 Förvaltningen

Förvaltningen ansvarar för att livsmedelsförsörjningsstrategins fokusområden integreras i budget, verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning.